

בית יוסף להבה

לקראת יום ההילולא של גאון ישראל, הראשון
לציון הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, החל בג' חשון,
זכינו להגיש בזאת שיחה מיוחדת שנמסרה על ידי
בנו, הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א,
עבור גליון "אוצר הגנוז", על אביו הגדול,
הגאון המופלא, שהקים עולה של תורה
וזיכה את הרבים וקירבם לתורה,
על דרכי עלייתנו בתורה, וקשריו עם
רבוה"ק לבית גור זי"ע

הגיש לדפוס:
הרב יצחק קורלנסקי

הראשל"צ הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעת הכתרתו
לצד אביו הראשל"צ הגאון הנודע רבי עובדיה יוסף זצ"ל

שיאפנתיו האדירות מישחר נערייו

ידענתו העצומה של מרן האבא זצ"ל את התורה הקדושה, על כל מכמניה, בשלטון רחב היקף, שהגיע למימדים הכבירים, החלו בשיאפנתיו הגדולות ובשקדנותו המופלגת כבר בהיותו נער צעיר לימים. בכמה עובדות, סיפורים מקוריים ועובדות מפעימות, נתאר ממה שבעינינו ראינו ובאזנינו שמענו ממרן זצ"ל. נפתח במשהו מעט אישי, אך עם הרבה מוסר-השכל.

בשבת האחרונה שמרן זצ"ל היה עמנו כאן בעולם-הזה, עלי אדמות, בצהרי יום שישי התקשר אלי שאבוא אליו לשבת. מיד לאחר סעודת ליל שבת לקחתיו, כשהוא בכסא גלגלים, לחדר הלימוד שלו. הוא היה חולה מאד, היו לו

כאבים נוראיים, בשבוע האחרון לחייו, וישב ולמד. מה הוא למד? תשובות נודע ביהודה! עד השעה אחת בלילה. בשעה אחת בלילה הרים את עיניו, ראה אותי בקצה השולחן, ושאל: **"אתה עדיין ער? בא, תשב. תגיד, אתה יודע באיזה גיל גמרתני ש"ס?"**, הוא שאל, והשבת: **"לא, אף פעם לא סיפרת לנו... מעולם לא אמרת לנו, אדרבה עכשיו זו ההזדמנות..."**. באופן כללי מרן זצ"ל לא אהב לדבר על עצמו, אבל מידי פעם היה נפתח מעט ומספר לי, וכאן כנראה 'מזליה חזי'... ואמר לי: **"פעם ראשונה היה בגיל חמש-עשרה!"**, התפעלתי מאד: **"בגיל חמש-עשרה גמרת ש"ס? ומתי התחלת?"**, שאלתי. ומרן זצ"ל השיב לי: **"בגיל תשע"**.

נתבונן, כי הרי ילדים בגילו עסוקים במשחקים שונים, והוא במקום לשחק - ישב ולמד דף ועוד דף. היו לו את השיאפנות, מאז ילדותו, היו לו

בוועידה הארצית של אגודת ישראל, ר"ח כסלו תשל"ז, לצד רבוה"ק ה'בית ישראל', ה'לב שמחה', וה'פני מנחם', זי"ע נראים בתמונה: הגאון רבי חיים שמואלביץ, כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' מויז'ניץ, כ"ק אדמו"ר ה'חכמת אליעזר' מסערט וזינץ, זכר צדיקים לברכה ועוד. בשורה השלישית נראה החסיד רבי זעליג שטיצברג ז"ל המובא במאמר. (מאוצרו של הר"ר נחמיה בלושטיין)

שיאפנות לדעת, לדעת, 'לבלוע' את התורה.

ישנם תחת ידי מחברות של מרן האבא זצוק"ל **שכתב אותם בגיל 11-10, ילד קטן**. מרן הביא לי אותם. אי אפשר להאמין שילד בגיל כה צעיר כתב דברים כאלו. הוא מסכם את הגמרא, את הרש"י, את התוספות, מביא מה מקשה המהרש"א, ומה הוא מתרץ. לא יאומן שילד בן 10 למד לבד מהרש"א. הוא אצלו מקטנות, משהיה בגיל 10 הוא כבר למד ולמד. **אדם לא מגיע פתאום ונהיה גדול-הדור, פתאום נהיה גדול בישראל. זה לוקח עשרות שנים של לימוד בהתמדה, של שיאפנות, ואז הוא כבר מגיע להיות גדול בישראל.**

השיקידה בישיבה בפתיצת 'הבקיאים'

מרן זצ"ל סיפר לי כי לפני כתשעים שנה, כאשר היה בגיל שתים עשרה-שלוש עשרה, הוא כבר למד בישיבה, ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה, שם היו לומדים עד שעה שש בערב. היה אז 'עוצר' של הבריטים, ולא יכלו ללמוד שם בלילה, ובכל ערב בשעה שש, אחרי סדר א' וסדר ב', היו שבים כל אחד לביתו.

היתה קבוצת בחורים **שראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל** כיוונם ללכת ללמוד בישיבת 'חברון' בשכונת גאולה. מרן האבא זצ"ל שהיה צעיר, כאמור, הלך בכל ערב עם הגאון רבי בן-ציון אבא-שאל זצ"ל ללמוד יחדיו בישיבת 'חברון', משעה שש-שבע בערב עד שתיים בלילה.

בין השקדנים שישבו שם, ורכשו את ידיעת התורה בהיקף גדול, למדו שם **הגאון רבי שלום שבדרון, רבי אברהם יעקב זלזניק, רבי יצחק הוטנה, רבי חיים קרייזוורטה, רבי בצלאל ז'ולטי, ועוד, זכר צדיקים לברכה**, כל הגדולים הללו, ומרן הכירם אז. סיפר לי מרן זצ"ל

שהבקיאות שהיתה אז בישיבת 'חברון' חבקה זרועות עולם. זה לא יאומן איזה שינוי התרחש מאז. ואז היו מורים באצבע: **"אתה רואה את הבחור הזה? זה 'סדר קדשים' מהלך. אתה רואה את זה? זה 'סדר נזיקין' מהלך. כל סדר נזיקין ישר והפוך. זה - שתי סדרים בעל-פה"**. היה את המושג הזה לדעת, לדעת, להקיף את התורה. סדר זה, סדר זה. כל אחד תפס לעצמו משהו. לדעת הרבה, בדיבור חברים.

ידועים דברי הגמרא (הוריות יד ע"א) סיני עדיף. הסבר המעלה של 'סיני' לעומת 'עוקר הרים', יש בזה נקודה חשובה. אדם שהוא 'סיני', שיודע הרבה, במשך השנים הסברות שאומר הינן סברות תלמודיות, אלו אינן סברות שלו. שכלו נעשה שכל תלמודי. ולא כשלומד רק שנה-שנתיים, אלא לומד במשך מספר שנים בהתמדה, הרי אז כשהוא אומר סברא, הריהו זוכה לכון לאיזה תוספות, לרשב"א וכיו"ב.

לעומתו, 'עוקר הרים', שמקשה ומתרץ, יכול להיות שהוא פיקח, ישנם כל מיני אנשים פיקחים במקומות שונים, כאוניברסיטאות וכדו', אך זה לא 'סוף העולם'... כי אם אינו יודע הרבה ש"ס והרבה פוסקים, לא נעשה שכלו שכל תלמודי. ולכן דוקא הבקיאים בישיבה, כאותם גדולים שהזכרנו, וכמרן זצ"ל, היתה להם בקיאות נוראה.

הישיבה של ערן בה לעדו דפים רבים בכל 'זמן'

הם הקימו ישיבה לבחורים צעירים, בשכונת 'מקור חיים'. הגאון **רבי שלום שבדרון זצ"ל** היה ראש הישיבה, היה גם **רבי חיים טורצ'ין**, ומרן האבא זצ"ל היה אחד הר"מים בישיבה. מה היה הלימוד של אותם הבחורים הצעירים? למדו גמרא רש"י ותוספות, למדו **שישים-שבעים דף ב'זמן' אחד**. תראו היום בישיבות, לומדים

ביציאה מביתו שבשכונת הר נוף, מלווה את רבינו ה'פני מנחם' ז"ע

הספקי ליפנד מספנות רבות והלכת מעשיות

ישנה תשובה נפלאה בשו"ת חות יאיר (סימן קכז), שם האריך בדבר סדר הלימוד לבני ישיבה צעירים, בחשיבות ידיעת מסכתות הש"ס ולימוד הלכה למעשה הנוגעים בחיי היום-יום, וכתב שם, שבדאי התלמוד - אין לך מדה טובה הימנה, אכן הוא דרך רחוק מאד מאד, כי אם ילמד עם גפ"ת הקבוע שם בלימוד הכללי עוד דף אחד מהש"ס, והוא די והותר אף לבחור חשוב, אם יבקש שיתקיים בידו ויחרוך רמיה צידו, ולא ילך קמא קמא ברוח, נמצא שיבלה כמה שנים עד שיתקיימו בידו ארבע וחמש מסכתות גדולות, ולימוד הטורים והסמ"ע ראיתי בחורים רבים שוגים בה, ששומעין כל יום שיעור מאלה, ואינו תכלית כללי רק לדיני ממונות, שהוא על פי

וכמו כן, בשו"ת מהרי"ק (שורש קסט) כתב דהבקיאות הוא דבר חשוב מאוד, כדמוכח בסוף הוריות (יד) וצריך לשמועות ודינים וכו', ומההיא דפרק מי שמת (קמה ע"א) יש יותר ראייה לומר דעיקר הרבנות תלוי בבקיאות, משמע דבעל שמועות עדיף מבעל פלפול. ולכן מוטלת חובה לפנות תחלה אל התלמוד, כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, וכל תורה שאין לה בית אב [-התלמוד], אינה תורה. ואם דברי תורה עניים במקומן, הם עשירים במקום אחר. ואמרינן בגמרא (סנהדרין מב ע"א) 'כי בתחבולות תעשה לך מלחמה', אמר רבי יוחנן, במי אתה מוצא מלחמתה של תורה, במי שיש בידו חבילות של משנה.

מן הלימוד מרוב טורח השמועות והזקדוק שאומר על פה. כי אומרים: "מה נוכל להבין סברות מבחוץ? הלוואי שהיינו יודעים מה שבתוך הספרים!", ואם היו לומדים בקביעות יומם ולילה, אז היו לומדים והיו בקיאים בתלמוד, והיו מתאווים ללמוד, כי היה להם לב להבין בקל, והיה אדם בא ללמוד לעולם "נים ולא נים, תיר ולא תיר". והיו מוסיפים בכך יראת שמים שלמה, וגם היו מתרבים התלמידים, והיו עוסקים תמיד בתורה. אבל עתה מרוב טורח השמועות - נעשית עליהם ההלכה כמשא כבד ולא יוכלו עוד להביט בה, ומתוך כך עוסקים בשיגעון ובליצנות, ומבלבלים ומבטלים ועוסקים במיני תחבולות, ואין להם יראת שמים". "וכן עתה רוב הלומדים מודים בעצמם שאין לומדים כהוגן, ויודעים שאינם לומדים כדרך היש, כי מרוב טורח הפטופטים שהם מפטפטים הם מתבטלים לגמרי, ולא ישיגו ללמוד לא תורה, ולא נביאים, ולא כתובים, ולא אגדות, ולא משנה, לא מדרשים, ולא שום חכמה מחמת רוב תחבולות שלהם".

הגאון בעל ה'שאגת אריה' כותב כמה הוא מתחרט על תקופת הצעירות שלו שהיה מתפלפל הרבה ולא שם ליבו להיות בקי בכל התורה כולה. הוא מצטער על זה. וכך כתב בהקדמת שו"ת שאגת אריה, כי "ראוי לכל אדם לתור ולדרוש בחכמה עד מקום שיד שכלו מגעת, והנה דרך זה אחזתיו מנעורי וגם עד זקנה ושיבה לא אעזבנה ולא ארפנה ללון בעומקה של הלכה. וכל מה שכתבתי מנעורי והיה רשום אצלי, הוא ממה שחידשתי על גפ"ת ופוסקים, כי זולת זה מה שפלפלתי לחדד את התלמידים, או דרך דרוש, לא העליתי על ספר, כי את הכל ישא רוח, ואין זה אלא הבל ורעות רוח, אף שנהרתי בכל מה דאפשר שיהיה עיקר הפלפול באמיתה של תורה, מכל מקום אי אפשר שלא יתערב בו דברים שאינן לאמיתה".

עשרים-עשרים וחמש דף, בקושי, הלוואי... ועומדים על הסוגיא, ומתעכבים שוב... ושוב... חבל. צריך להתקדם!

בארחות צדיקים (שער התורה) כתב על זה דברים נפלאים, נוקבים ביותר: "בדור הזה נשתכחה התורה, מחמת כי הלומדים הללו סבורים לעשות כמו הראשונים להחזיק בפלפולים, אך אינם דומים לחכמי צרפת כלל וכלל, שלבם היה פתוח כאולם, ותורתם היתה אומנותם, והיו ממיתים עצמם עליה יומם ולילה, לכן השיגו וידעו בפלפולם. אבל עכשיו אינם יודעים כן, אלא מבלבלים זה את זה, ומבטלים רוב היום ועוסקים באותו לימוד כחצי יום, והלימוד שלהם עראי דעראי והביטול קבע".

בהמשך כתב "כמה היו דבקים בתורה, על כן זכו לרוח הקודש, וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב, והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד, והיו חוזרים תמיד, ולא פסקה תורה מפייהם". "וכל זה אינם עושים עתה, כי כל אחד רוצה ללמד תוספות, וכל חידושים וחידושי חידושים, קודם שידע צורת התלמוד. אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד? כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת, ואין להשיב עליו או לשנותו, ולא להוסיף ולא לגרוע. ועל כן מרוב טורח הלימוד, העיין והפלפול, רבים פורשים

הסברא והנכון קצה האחרון מן הלימוד, וחלילה לי להקטין מעלות משפטי ה', כי חיות הנה, וממקום קדוש יהלכו, לא כמשפטי הגוים שהמה בנויים על שיקול הדעת ושכל האנושי, כמו שביאר החכם האמתי מהר"ע בעל העקידה, שפתיים ישק, רק שהיפוך הסדר הנכון הזה אינו רק משלש פנים".

"האחד, לפעמים הרב המגיד בוחר בזה בשביל עצמו כדי ללמוד דיני ממונות, ואפשר שהוא כבר מילא כריסו בשאר החלקים. השני, מפני הגובה והגאון אשר יחשבו בהם יהיו בקיאים בדיני ממונות, יצא טבעם תוך בני אדם וישאלו מהם עצה ויקבלו שכר, ולפעמים יקבלו שכר על ידי שיהיו מורשים מבעלי דבה, ולבסוף גם מבוררים ודיינים קבועים, והרי גלוי שהוא לימוד שלא לשמה, וגרע מיניה שתכליתו מצה ומריבה, ערמה ותחבולות, ולימוד טענות שוא להצדיק רשע ולהרשיע צדיק, והוא לא תצלח. והשלישי, בחרו בדבר שיש בו פלפול ועומק, כענין 'הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות', שאין לך מקצוע וכו', והוא אמת, רק שדבר בעתו מה טוב, ואין ראוי למאוס מי השילוח ההולכים לאט, שיש בהם יפוי כח וזכות, איבעית אימא משום דתדיר שהוא חובות היום שראוי לדעת כל איש ישראל, והוא חלק אורח-חיים, ואחריו חלק יורה-דעה, שגם כן מה טוב ומה נעים שידע להבין ולהורות בביתו דברים קלים, שהם כביעותא בכותחא, או אם יזמן במקום שאין איש, ואיבעית אימא משום דמקודש, שבשני חלקים אלו נכללים תילי תילי מצות חובות הגוף, הנה ודקדוקיהן כפלי כפלים ממה שימצאו בחושן משפט, אף כי בכללם אין בהם חובת ידיעה המגיע לחובת מעשה".

וסיים: "ואם לי אתה ובקולי תשמע אל יבלה בכך זמנו בחילוקים ובחריפות של הבל אשר בעונותינו הרבים נתפשט מה שלא מצינוהו כלל בדברי הקדמונים לא בגמרא ולא בתוספות, עם שהיו עוקרי הרים (והביא שם מגדולי המחברים כבר קראו תגר עליהם), וראוי לקרות הוי אוי ואבוי על מבחר הזמן שמבלין בזה לפעמים עד רובו

של יום שהיינו יכולין ללמוד וללמד כמה דפים מש"ס ומפוסקים, רק הרגל בך לדקדק בגפ"ת הדק היטב היטב הדק בחסר יתור וחליף במקומו וממקום אחר וזהו חריפות של אמת שהורגלו והרגילו בהקדמונים בעלי ש"ס ובעלי פירוש הש"ס". וכך האריכו עוד רבים מגדולי פוסקי הדורות, בחשיבות ידיעת התורה, ש"ס ופוסקים.

שן אל זן

כמה חשוב ידיעת התורה. אם הוא יודע את ספרי הפוסקים, כל ההלכה משתנית. ומי לנו גדול ממון האבא זצ"ל שבספריו נתן לנו דוגמא חיה, כל רז לא אניס ליה. ההתמדה וידיעת התורה שלו היו מדהימים. מן זצ"ל הדרך תמיד את התלמידים להקיף את התורה, לא להצטמצם ללמוד כמה מסכתות וכמה דברים. **הגאון החזן איש** באגרותיו (חלק ג, פרק תורה) כתב, דמי שאינו יודע את כל הש"ס, אינו יכול לומר סברא ישרה בעיניו. גם **הגאון רבי ישראל סלנטר** (אור ישראל, פרק יח) כתב כי ללמוד התלמוד הוא העיין הנכון לשאוב יסודות התלמוד בפרטיו ממקומות המפורזים ולהבין ולהורות כדת, וזאת היא שימוש תלמידי חכמים, וקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ (ברכות מה ע"ב).

צריך ללמוד ממון האבא זצ"ל שהוא למד בכל הספרים, ולא היה עדתי, הוא לא אמר 'אני בבלי, עירקי - אלמוד רק ספרי 'זבחי צדק' לרבי עבדאללה (עובדיה) סומך זצ"ל, 'בן איש חי' לרבינו יוסף חיים, 'זכרונות אליהו' להגאון רבי אליהו מני, רק רבני העירקאים'. אין דבר כזה. הוא למד את הכל. חתם סופר, רבי עקיבא אייגר, נודע ביהודה, פתח הדביר, רב פעלים, ועוד. וכבר הרחיב בזה בשו"ת יביע אומר (ה"ד חו"מ סי' א אות ז).

אני זוכה, כשהיינו ילדים קטנים, מן היה לוקח אותנו לכל מיני מקומות שהוא הלך. את הבנים היו הבנים שובבים קצת בבית... שלא יפריעו לאמא...

'בואו איתו'. היינו הולכים עמו לחנות ספרים של **רבי זעליג שטיצברג** ב'מאה שערים'. אני הכרתי אותו טוב מאד. הוא היה יושב שמה, ואנחנו היינו משתעשעים בספרים, והוא היה באיזו פינה, יושב ולומד. רבי זעליג היה בקי בכל מיני ספרים עתיקים, של ספרדים ושל אשכנזים. כשהיה מוצא משהו מיוחד, היה שומר את זה לרב, וכשהרב היה מגיע היה אומר 'הנה, זה ספר בשבילך'. והרב היה משלם על זה ממיטב כספו, בלי הנחה.

רבי זעליג עצמו היה תלמיד חכם. הוא היה חצי יום פותח את החנות שלו, כמדומני אחרי הצהרים, וכל הבוקר היה יושב ולומד. אחר כך כשכבר גדלנו, גם אני הייתי הולך לקנות אצלו ספרים, הייתי מדבר איתו בלימוד, היינו מתפלפלים ומתווכחים, והיה שואל אותי, 'למה ככה אביך פסק? זה נגד רבי עקיבא אייגר!', וכיוצא בזה. הוא היה תלמיד חכם גדול.

לפני חמישים שנה בערך, הרב היה צריך לקנות ספרים, הוא היה הולך לחנות של ר' זעליג

שטיצברג, וקונה ספרים, אבל לא היה מקום בבית. האמא ע"ה אמרה לו שאי אפשר לקנות יותר ספרים, אין מקום בבית... טוב, אדם צריך לכבד את בני-ביתו, אבל מצד שני הרב לא יכול, 'כי הם חיינו ואורך ימינו'. הוא היה קונה ספרים, והיה שולח ילד קטן, 'לנו ברחוב אלקנה 8, שם הבית שלי, תקראו לילדים שלי שיבואו'. היינו באים לתחילת הרחוב, 'הנה הספרים, שים תחת הסוודר, אחד פה ואחד פה', והוא שם תחת הפראק שלו, מכאן ומכאן, וכך נכנסים לבית... הרבנית רואה שנכנסים 'בלי ספרים', בסדר גמור... כשהיא הולכת, מיד היה מוציא אותם ושם אותם בספרייה. הוא לא יכל בלי זה! 'כי הם חיינו ואורך ימינו', זה היה החיות שלו.

משנת אדער"י ער בספרי ערן זצ"ל

מון זצ"ל אשר כל רז לא אניס ליה, כמובן

בסיום הש"ס - ירושלמי, מחזור ראשון, בניני האומה, ח' אייר תדש"מ

נואם הראשל"צ הגר"ע יוסף זצ"ל. נראים רבוה"ק ה'לב שמחה' וה'פני מנחם' זי"ע, והגרש"ז אויערבאך זצ"ל (מאצרו של הר"ר נחמיה בלושטיין)

הצריכה לגופה. אבל על השבת יש עוד פסוק שנאמר קודם לכן - במעמד הר סיני - בפרשת יתרו (שמות כ"ז) "לא תעשה כל מלאכה", ואמרו בגמרא (סנהדרין נו"ב), שנצטוו על השבת במרה. כלומר עוד קודם שנצטוו על המשכן, נצטוו על השבת, ושם משמע שכל מלאכה חייב עליה, גם כשאינה צריכה לגופה. ומה שאמרו שאינו חייב עליה, כלומר פטור מעונש [המחלל שבת במזיד עם עדים והתראה חייב סקילה, ואם לא היו עדים והתראה חייב כרת, ואם היה בשוגג חייב קרבן חטאת], אבל אסור מהתורה.

כיבוי החשמל הוא דרבנן, גם משום שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ולכן אמרנו שאם נכנס בשבת למקום שנדלק בו האור, אינו צריך להשאר שם כל השבת ויכול לצאת, אף על פי שביציאתו יכבה האור, כיון שאינו מתכוין לכבות, והרי זה בגדר פסיק רישיה דלא איכפת ליה בדרבנן, שמבואר בתוספות (שבת קג, וכתובות ו) שמוותו. ונראה שכן דעת מהר"ם מרוטנבורג (בתוס' יומא לה). וכן פסקו הגאון שואל ומשיב (קמא ח"א סי' ר"ב). והגאון רבי יצחק אלהן ספקטור (בשו"ת באר יצחק ח"א סי' טו ענף ה), ועוד. ואמנם בדברי החזון איש (בסימן נ אות ה משמע שאוסר בכל איסור דרבנן, ובסימן נו סק"ה משמע שמתיר) יש סתירה בזה. ובפרט שלפי שיטת החזון איש (אורח חיים סימן נ אות ט)

הדר אשתני למעליותא, וסיים ד"אף שאין למחות בנהגים שלא לשתות עד סוף בקשת הרחמים לקיום הילד וכו', מ"מ כיון שאפשר בנקל מאד בלי שום דוחק לטעום קצת מן היין קודם תפלת 'או"א קיים את הילד', על כיוצא בזה אמרו מהיות טוב אל תקרי רע, וכן אני נוהג ומזהיר לאחרים לעשות כן ותל"ת פשט המנהג ברוב ככל הרבנים המברכים לטעום מעט מן היין קודם בקשת הרחמים וכו' וכן ראוי לנהוג בכל מקום".

בשו"ת יביע אומר (ח"ה י"ד סימן ה אות ד) הביא דברי החידושי הרי"מ מגור (י"ד סי' ז) ליישב הסתירה בדעת מרן בשולחן ערוך (מס' סט לס' פז) בענין איסור בישול דם, אם הוא אסור מדאורייתא או מדרבנן, דדוקא בבישול דם גמור הכנוס, שהיה בעין קודם שבשלו, בזה הוא מן התורה, כיון שהיה אסור מתחילה מן התורה, אבל דם האיברים שטרם נאסר קודם שפירש מן הבשר, וכשפירש נעשה כן על ידי בישול, בזה לכולי עלמא דם שבישלו מדרבנן.

חידושו של הפני יהושע

פעמים שמרן זצ"ל מצא מקום להעיר על דבריהם. כמו על מה שכתב הפני יהושע (שבת מו ע"ב), והסכימו לדבריו האדמו"ר מגור בשפת אמת (שבת צד ע"ב) ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סימן פז), ואולי גם בשו"ת שואל ומשיב (קמא ח"ב סימן סב). הם מחדשים שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא איסור דאורייתא, אלא שאינו חייב עליה, כי מה שאנחנו פוטרם על מלאכה שאינה צריכה לגופה, נלמד ממה שנאמר בפרשת ויקהל (שמות לה ב) "כל העושה בו מלאכה יומת", וסמוך לזה - במלאכת המשכן - נאמר (שם לה ג) "מלאכת מחשבת", ומכאן למד רבי שמעון שאינו חייב אלא במלאכה

האמרי אמת מגור, במכתבי תורה (סימן פא פג), דהא דאמרינן (פסחים מא ע"א) פסח שבשלו בחמי טבריא, ורצה להעמיד דברי הברייתא כגון שבישלו בירושלים בחמי טבריא שנשאר חמין בתוך טרמוס, ושוב דחה, דא"כ לפ"ז צ"ל לטרמוס דינו ככלי ראשון, ורחוק הוא לומר כן.

בשו"ת יביע אומר (ח"ז י"ד סימן כג) פסק על מנהג רבים מאחרוני זמנינו כשיטת המחמירים לשתות מיד אחר סיום ברכת 'כורת הברית', כמו שהעיד **האמרי אמת מגור** במכתבי תורה (סי' מא), ושכך עינינו הרואות לכמה גדולים מזקני ירושלים שטועמים מן הכוס קודם אמירת 'או"א קיים את הילד הזה', ובזה השיב ספר נהר מצרים שמנהג ירושלים לשתות רק אחר סיום הבקשת רחמים, וכתב כי אף אם נהגו כדבריו קצת תלמידי חכמים,

שלא נעלמו מעיניו ספרי אדמו"רי גור, שאת גדלותם בתורה ובהלכה ניתן להכיר מתוך ספריהם, (כמו הדברי חיים מצאנז, והאדמו"ר מסוכוטשוב בעל האבני נזר והאגלי טל, ועוד רבים). ובפעמים אין ספור בעשרות ספריו ציטט ממשנתם, ואף נשא ונתן בהם.

ולדוגמא קלה, על קצה המזלג; בספרו **לויית חן** (סי' קכח עמ' רמג) הביא דברי **החידושי הרי"מ** מגור בתשובותיו (חלק אורח חיים סימן ג) שכתב ליישב מה שנהגו בכמה מקומות להביא החמין הטמונים לשבת על ידי קטן מהתנור שבבית האופה, כשאין מצוי להם גוי. והאריך עוד לפלפל ולבאר טעמיו ונימוקיו.

בשו"ת יביע אומר (ח"א ח"א סימן יד אות ח) פסק לענין דין הטמנה, שהטרמוס נחשב ככלי שני לכל דבר, ושכן מתבאר מדברי **האדמו"ר**

רבינו ה'לב שמחה' זי"ע ב'מרפסת' בעצרת לחיזוק הדת על פני 'כיכר השבת', כ"ג אדר תשמ"ג - בירושלים מימין: לצד רבוה"ק ה'לב שמחה' וה'פני מנחם' זי"ע, הגר"ע יוסף זצ"ל. משמאל: הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הגר"ש ז' אוערבאך זצ"ל, האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, הגר"י פלקסר זצ"ל, ועוד

לחלון של 'פורת יוסף', בחדר האוכל, שהיה מלא וגדוש, והיה נהנה לראות מאות אנשים מתאספים בליל שבת, כל החצר, הכל היה מלא. באותו ליל שבת כשקרה הקצר החשמלי הזה, הם לא ידעו מה לעשות, האם להתפזר לבית, מאות אנשים מחכים לדרשה, ומיד שלח הרבי את הגבאי ר' חנינא שיף לומר למרן זצ"ל ש"הבית מדרש שלנו פנוי", שיביא את מרן ואת כל הציבור להעביר את השיעור בבית המדרש גור, מיד ארגנו את אולם בית המדרש ובאו הרב עם כל התלמידים כולם לשם, ומרן זצ"ל מסר שם את השיעור. וגם חסידי גור ישבו לשמוע...

ההוקרה והערכה של האדמו"ר ה'בית ישראל' למרן זצ"ל היה גדולה מאד, וזכרוננו בעת שהתקיימה הועידה הארצית השישית של אגודת ישראל, בחדוש חשון תשל"ז, מרן זצ"ל הוזמן להשתתף במעמד, וכשנכנס לאולם קם ה'בית ישראל' לכבודו ועמד מלוא קומתו!

הקשר המשיך גם עם אדמו"רי גור שהנהיגו אחריו. האדמו"ר הקדוש ה'לב שמחה' מוגר זי"ע תיקן את לימוד הירושלמי. בחודש אייר תשד"ם התקיים בבנייני האומה בירושלים סיום המחזור הראשון של לימוד הדף היומי של התלמוד הירושלמי. כידוע מרן האדמו"ר מוגר הלב שמחה זי"ע הוא שהציע בכנסיה הגדולה השישית ללמוד נוסף על לימוד הדף היומי מהתלמוד הבבלי, דף יומי מן התלמוד הירושלמי, ובכך להפוך את שני התלמודים, תורת אלוקים חיים, לנחלת הכלל. כמה חשוב דבר זה, לדעת לא רק ש"ס בבלי, אלא גם ירושלמי, ובזמנו מרן האבא זצ"ל הגיע לכנס בבנייני האומה, וחזק את תקנת האדמו"ר בכל תוקף.

מרן זצ"ל אף הגיע להשתתף בעצרת-מחאה והפגנה שנערכה במרפסת 'כולל פולין' בצומת כיכר השבת, יחד עם כמה מגדולי הדור זצ"ל, לחיזוק הדת, שהרבי ה'לב שמחה' זי"ע עמד בראש המערכה.

הקשר עם אדע"רי בית ער זי"ע

למרן זצ"ל היה קשר עם האדמו"ר הקדוש הבית ישראל זי"ע, הרבי מאוד חיבב והעריך את מרן זצ"ל, והיה קשר הדוק מאד. זכינו להכיר אותו, וכמה פעמים היינו אצלו. בשנת תשל"ג, יום אחד הגיע אלי ר' יהושע פולק, הוא היה אז צעיר, ואומר לי: "האדמו"ר מגור [-ה'בית ישראל], צריך אותך דחוף באיזה ענין". באתי, זה היה בחודש אלול, היה תור ארוך, חשבתני לעצמי: מה, את כל התור הזה אני אחכה?! עקפתי את התור, וצעקו עלי... יצא הרב חנינא שיף ז"ל וגם הוא לא הבין, מה זה, אברך צעיר?!... אמרתי: 'סליחה, זה לא אני ביקשתי, הרבי ביקש אותי שהוא רוצה לשוחח עמי... ומיד נכנסתי אל האדמו"ר, והאדמו"ר בכבודו ובעצמו יצא לחוץ, קיבל את פניי, והושיב אותי ואמר לי מה שצריך להגיד, באיזה ענין מסויים. לאחר מכן התייעצתי עמו באיזה ענין, ואמר לי: "מה אתה שואל אותי? אבא שלך גאון וצדיק, כל מה שיאמר לך אביך תשמע בקולו, לא תזוז מדבריו ימין ושמאל!". הוא סיים לדבר ונתן מכה במקלו, כאומר 'נסתיימה השיחה'...

בזמנו, כאשר היתה למרן זצ"ל דרשה קבועה בליל שבת בשיבת 'פורת יוסף', סמוך לבית-המדרש גור רב"ח, היו באים המונים לשמוע את הדרשה, מרן לא הניח כמותו דרשן פה מפיק מרגליות, והאדמו"ר ה'בית ישראל' זי"ע היה נהנה לראות מחלון הישיבה את הנהירה הגדולה של הציבור הספרדי לשיעור, שברוך ה' הציבור מתקבץ סביב מנהיג דגול. והנה בליל שבת אחת היה בשיבת 'פורת יוסף' קצר חשמלי וכבה החשמל. אני הייתי רואה את האדמו"ר ה'בית ישראל' שהיה עומד מידי פעם במדרגות בית-המדרש, והיה מביט מהמדרגות

בעת חנוכת הבית לשיבת 'חידושי הרי"מ' בת"א, ט' סיון תשכ"ט.

גדולי ישראל הנראים בתמונה, משמאל לימין: האדמו"ר רמש"י מסאדיגורא פשעמישל, הגר"ג הרץ ר"י חידה"ר, הגר"מ לוי, האדמו"ר מוהר"מ מזוהיעל, רבוה"ק הבית ישראל והלב שמחה זי"ע, הגר"ע יוסף (אשר כיהן כהרה"ר לת"א), האדמו"ר מקוידינוב, הגר"י לנדא רב העיר ב"ב.

(מאוצרו של הר"ר נחמיה בלושטיין)

ראיות רבות שהמלאכה שאינה צריכה לגופה היא מדרבנן ולא מדאורייתא. אחת הראיות מהגמרא (ביצה ח ע"א), שהתירו לשוחט עוף ביום טוב, שאם היה לו דקר נעוץ מערב יום טוב, שיכול להוציאו ולקחת את העפר ולכסות בו את הדם, משום שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, התירו לעשות כן כדי שלא ימנע משמחת יום טוב. ואילו היה כאן איסור דאורייתא, איך חכמים יכולים להתיר לעבור על איסור תורה? אלא ודאי שאין כאן אלא איסור דרבנן. הפני יהושע והשפת אמת היו גדולי עולם, אבל כדרכה של תורה אבא דן ופלפל בדבריהם, ולפי הראיות שנראו לו חלוק היה על דבריהם.

כל הדלקה וכיבוי של חשמל יש בהם איסור משום בונה וסותר, וממילא אם יצא ויכבה האור, הרי זה בגדר פסיק רישיה דאורייתא. ולכן ההולכים בשיטת החזון איש מחמירים בזה, ואם קרה להם כדבר הזה, הם צריכים להמתין עד שיעבור איזה גוי... ואז יוכל לצאת.

מרן זצ"ל בשו"ת יביע אומר (ה"ד או"ח סימן כז אות ד ד"ה צא) עמד על דברי הפני יהושע וסיעתו הנ"ל, ודחה את דבריהם, והעלה שמלאכה שאינה צריכה לגופה איסורה מדרבנן. וגם לפני למעלה מחמישים וחמש שנה מרן זצ"ל היה מגיע לשיבת 'פורת יוסף' בקטמון לתת שיעורים, במעמד חכם שלום כהן זצ"ל ועוד, ובאחד השיעורים דיבר בנושא זה, והביא

במעמד ב'לטרון', כ"ד אלול תש"פ.
(באדיבות איחוד מוסדות גור)

במעמד סיום הש"ס בביהמ"ד בירושלים, י"א טבת תש"פ.
(באדיבות איחוד מוסדות גור)

המחזה המרנין מוכר היטב לקהל חסידי גור, הראשל"צ מופיע בהדרו במעמדי התורה שעל ידי 'איחוד מוסדות גור', זורק שאלה בחן המיוחד של בית אבא, ואל מולו 'יורים' עשרות תלמידים תשובות וראיות מכל מרחבי הש"ס. המעמדים הללו הינם הזדמנות לקשר ישיר בין גדולי הפוסקים וראשי הישיבות לאברכי ובחורי מוסדות האיחוד, גדולי התורה משתעשעים עמם בשעשועי אורייתא, ולבם מתרחב לנוכח מהפכת ידיעת התורה בדרונג.

תחילה הופיע הראשון לציון במעמד האדיר 'סיום הש"ס' שנערך בבית המדרש בחורף תש"פ, ומאוחר יותר פיאר כבוד את מעמד כבוד התורה שהתקיים ב'משמר דוד' בלטרון בעיצומם של ימי הקורונה, שם בחן הרב ילדים ובחורים צעירים ולא כלא את התרגשותו והתפעמותו מידיעתם הברורה במסכתות שלימות על פה.

ימים וחודשים לאחר מעמדים אלו, נותרו השאלות והתשובות באווירת היכלי התורה, כאשר התלמידים מתענגים על דברותיו הנעימים של הראשל"צ, מדקדקים בדבריו בחיבת הקודש, שיחם של תלמידי חכמים.

גם זכרתי אצל האדמו"ר ה'לב שמחה' ז"ע, את התפוחי-עץ שהביא לי, אחרי שגמר לדבר הוציא תפוח-עץ וחילק. תמיד היה קשה פעם אף הגיע הרבי ה'לב שמחה' יחד עם ר' אברהם יוסף שפירא ז"ל לבית של מרן זצ"ל. היתה ידידות גדולה ביניהם.

גם עם האדמו"ר הקדוש ה'פני מנחם' ז"ע היה קשר הדוק עם הרב, עוד בשנים שטרם עלה על כס ההנהגה. הספרים שהיה מחבר היה בא ומביא אותם לרב. כאשר בנו (הרב אריה ז"ל) נפטר אחרי תאוונה, בשנת תשמ"ח, מרן היה אז בחו"ל, והתקשר אלי ואמר לי: "תלך בבקשה ותנחם אותו בשמי, ותאמר שאני נמצא בחו"ל ואיני יכול לבוא לנחם בעצמי". הלכתי, אבל באותה שעה היה סגור. אמרו לו שהגיע בנו של הרב, מרן זצ"ל, - הייתי אז אברך צעיר - ומיד ישב ודיבר איתנו בלבביות. היה לו קשר הדוק מאד עם הרבי, ודיבר בשבח ספרי ילקוט יוסף.

ובשנים האחרונות הזדמן לנו להכיר מקרוב את בית היוצר הגדול לתורה, תחילה במהלך שיעור שהתקיים בימי בין הזמנים בישיבת "לב שמחה" בעיר ערד שהקימו עולה של תורה, וישבו כמה תלמידי חכמים והקשו מכאן ומשם. ובפרט בהיכל בית המדרש הגדול בירושלים, ועוד, התפעלתי מאד מהמהפכה העצומה שעשה יבלח"א כבוד קדושת מרן האדמו"ר שליט"א, מהידיעות המופלגות של האברכים והבחורים הצעירים כשהייתי צריך לבחון אותם, הפתעתי אותם בשאלות מגוונות ושונות, והם שלפו תשובות וענו לי הכל בעל-פה.

ובנוסף לכל זה התפעלתי רבות עד כמה גדולה השמירה הרוחנית שיש בגור ע"י כבוד קדושת מרן האדמו"ר שליט"א, שנוצרים כאישון עין, שיהיה לימוד התורה ביתר קדושה וטהרה, בזהירויות מרוממות וסייגים נפלאים, דבר שלא ראיתי בשום ישיבה, בשום קהילה, בשום מקום בעולם. בבית המקדש היו הכרובים בדמות תינוקות של בית רבן, העשויים מזהב, זהב טהור, על טהרת הקודש, ולא מתפשרים. אם אין זהב טהור, לא עושים שום דבר. לא יורדים דרגה ועושים אותם מכסף. רק מזהב! כי

להיות תלמידי חכמים. נתחזק בהתמדה, נתחזק בשאיפות להקיף את התורה הקדושה, לדעת בכל מכל כל. בבלי, ירושלמי, ראשונים ואחרונים ואחרוני אחרונים, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

אין דבר יותר טוב בעולם מאשר בן אדם שזכה להיות תלמיד חכם, ויושב על התורה ועל העבודה. ישנם כל מיני מקצועות, הכל שטויות, אבל הטוב ביותר, הדבר הגדול ביותר שיש, שאדם זוכה להיות תלמיד חכם, עם יראת שמים. וזה מה שאני מברך אתכם, יהי רצון שתעלו מעלה מעלה בתורה וביראת שמים, ותהיה לכם הזכות, שתזכו להיות תלמידי חכמים אמיתיים, והיה שמכם כשם הגדולים אשר בארץ (עפ"י שמואל-ב ד ט), ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט ג), לשם ולתפארת, אמן ואמן.

י"ש כוח מיוחד למכון "אוצר הגנוז" ולרבנים שליט"א העומדים בראשו, על מלאכת הקודש שנטלתם על עצמכם להפיץ מתורתם של ענקי ומאורי הדורות כ"ק אדמו"רי גור זי"ע, למען ישמעו וילמדו מדרכיהם בקודש. ■

"בית מסחר ספרים חדשים ועתיקים - יוסף דב שטיצברג ובנו זליג" חנות הספרים המפורסמת ב'מאה שערים' בירושלים.

ושולטים בזה. אשריכם ואשרי חלקכם. זה דבר גדול מאד, ואני מחזק את ידיכם, חיזקו ואימצו, תמשיכו לעשות עוד כהנה וכהנה.

השאיפת אל האושר העול

כל אחד ואחד, "החלש יאמר גיבור אני" (יזאל ד ט), כל אחד יגיד: "אני אהיה גדול בישראל". וכדי להיות גדול בישראל צריך שאיפות. "אני שואף!" אנו צריך ללמוד, איזו התמדה, איזה רצון לדעת, לדעת, לדעת. כל אחד ואחד גם יהיה כך. כל אחד ישאף: "אני רוצה לדעת את הש"ס, בבלי וירושלמי. תשובות הגאונים, תשובות הראשונים, כל הבית יוסף". התורה שלנו היא "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים" (איוב יא ט). כל אחד שישאף, ואז תזכו

בחינוך אין להתפשר! שתי תינוקות של בית רבן מסתכלים זה על זה, "סוככים בכנפיהם" (שמות כה ט) ומגינים על כל עם ישראל, על ידי התורה שלהם.

ידיעת התורה בהיקף ובבהירות, ב'מזומנים', לדעת ביסודיות את דברי התלמוד במזומן, לא צ'ק דחוי... הוא דבר גדול מאד. המציאות המרנינה והנפלאה אשר מאות ואלפים, נערים וזקנים, משננים דפי מסכתות הש"ס בעל-פה, כמה זה טוב בדורינו שיש בו כל כך הרבה נסיונות מבית ומחוץ, כמה חשוב שהראש יהיה תפוס בתורה. חסידות גור מתייחדת בכך שיושבים ועוסקים בש"ס, בבלי וירושלמי, לא רק ספרי חסידות. ישנם שעוסקים רק בספרי חסידות, כל הראש שלהם בזה... ובחסידות גור, ברוך ה' מלבד בספרי חסידות הראש גם בתלמוד,

במעמד חנוכת הבית לשיבת חידושי הרי"מ. ט' סיון תשכ"ט (מאוצרו של הר"ד נחמיה בלושטיין)